

al tegen
zijn weg
dan de
het ver-
aderzoek
dat ook
toos van
n zijn.
inhiel,
urtegen is
oorleest,
d druk-
ren. En
uigd, dat
als onge-
el mocht
het stuk
de ver-
de groot-
voorge-
idagends
elluidend
n zouden
n: "Laat
k zelf tot
En lever
bij." Die
verlangd
elf in tien
gelijk be-
ussie aan-
eel deze
alfuur van
ieden aan
achterten
n, dan ze
n staat.
naakt dan
geheel de
aloop van
dman een
de krees,
oo gaarne
wille zich
en, is het
n, wat het
s na worde
kan drup-
zaak haar
meer waar
brereiden,
rin we dit
nog verer-
en, dat, na
(men zal
d hadden)
n gezellige,
men voort-
woorden in
vergadering.
bijezen zijn.
ook, juist
heel deze
de tafel te
lering niet
minning als
en, en had
feraat over
en, de ver-
en indruk
enken, hoe
p, en wat
verloop
moet zijn,
i, hoe deze
rikel hem,
ende ironie
ken.
at liefs, dat
t ons blad
telkens tot
s niettemin
reken, hoe
toedracht
t, zoo heel
ers, en ook
sle, zoowel
s zijn, dat
s zijn voor
geen haar-
vrij alle le-
elen *Godes*
deren kant
leedwezen
eld of niet
ien we zo
lijk oogen-
ed was.
stelde zich
en opzicht
af, eener-
broederen
chriften van
maar ook
Doctor zelf
gesproken
isch enz." *at we over
ut hebben,
o het stand-
ven plaats,
gebruik van
littige ket-
n bijmaak
ods kerken
de anders
zelf moe-
aus uit zijn*

Of is het niet al te onbillijk, indien men het in Christus kerk gelijk stelt, als A zijn broeder B verklaart »Doopersch», en zoo B zijn broeder A verklaart »Panthetist» te zijn?

Een Pantheïst toch is iemand, die buiten den Drieëenigen God staat, geen deel heeft aan de Christelijke religie, en, van alle genade en alle licht ontbloot, wegzinkt in natuurvergoding of in zelfaanbidding.

Een Doopersche daarentegen is iemand, die den Drieëenigen God aanbidt, in Christus het heil ten eeuwigen leven zoekt, doch misgaat bij het verband tusschen natuur en genade.

Staat dat nu gelijk? Is dat nu om 't even? Kan hier van lood om end tjeer sprake zijn?

En als er nu, altoos op het standpunt van Ds. Gispens, twee leeraren in onze kerken zijn, waarvan de één tot zijn broeder zegt: »Vriendliep, ge rickt ietwat Doopersch», en de ander antwoordt hem: »En gij lijkt wel een Pantheïst», is de publieke verkettering die in deze beide uitdrukkingen ligt, dan ook maar in één adem te noemen?

Nog altijd weten we niet, of Ds. Gispens vriend te Jeruzalem van de eigenlijke betekenis van zulke namen het rechte afweet, maar is dat zoo, dan moet dunkt ons, die vriend wel bij zich zelf gedacht hebben: Een tik met den stok of een schot door het hart is toch niet eender.

Toch wane geen onzer lezers, dat we dat roepen van Pantheïst als een schot door ons hart gevoeld hebben.

Integendeel, we zijn het met heel dit standpunt van Ds. Gispens niet eens.

Op dat standpunt zou de oordeelveller zich alleen dan mogen plaatsen, als metterdaad iemand, wie ook, van Dr. Kuypers gezegd had: *Hij is Pantheïst, of ook wanneer Dr. Kuypers van een leeraar in onze kerken publiek gezegd had: Gij zijt een Doopersche, een Methodist enz.*

Maar is dit geschied?

Althans niet met ons weten.

Noch in de waarlijk niet korte vertoogen van de HH. Ten Hoor en Bos, noch in de *Baasins* epistelen, die oorzaken zochten, hebben we ook maar iets gelezen, dat op zulk een aanklacht leek.

Een omgekeerd, kwam ons nooit ter oore, dat de booze *Herant*-redacteur iemand, wien dan ook, onder de leeraren onzer kerken in beschuldiging gesteld heeft, als zijnde Doopersch of als zijnde Methodist.

Al wat over en weer geschied is, bestaat hierin, dat men bij een der broederen, hier of daar in zijn beweringen en geschriften enkele sporen of trekken heeft gemeend te ontdekken, die naar het Gereformeerde lood niet waterpas liepen, maar zijn schenen te hooren hetzij in de Pantheïstische school, hetzij bij de Doopersche sekte.

Waar men nu bij een zijner broederen zoo iets op het spoor meent te zijn, kan men tweeledig doen.

Men kan of een breed betoog gaan voeren, om met punten en onderpunten het onjuiste aan te toonen, of wel, kortaf, met een term, onder kenners terstond verstaanbaar, spreken van Pantheïstisch, Arminiaansch, Doopersch, Methodistisch, Ethisch enz.

Nu is men in de pers, en in gesprekken, steeds gewoon die laatste methode te volgen, omdat ze korter, doeltreffender is.

Zoo'n enkel woord zegt dan opeens wat men bedoelt.

Van het gebruik van zulke termen en namen wenschen wij dan ook volstrekt geen afstand te doen, en we hopen zeer, dat zij, die oordeelen, dat er door het kled dat wij weven valsche draden loopen, ons den dienst zullen blijven bewijzen, om katoren katoren, wof wol, zijde zijde te noemen.

Laat ons toch niet zoo kittelachtig zijn. *Ieder onzer* warrelt op zijn beurt nog allerlei heterogene denkbeelden dooreen. Geen onzer ontkomt nog aan het gevaar, dat er contrabande in zijn bagage worde gevonden. Het zuivere, wel doorgedachte, uit één beginsel afgeleide Gereformeerde denken en leven was zoo schier ganschelijk weg, dat er nog heel wat sneeuw wit neervallen en vuil versmelten zal, eer we, hoofd voor hoofd, zuiver op de graat zijn geworden.

Daarom is het best mogelijk, dat het aan elken broeder op zijn beurt overkomt, welbezien contrabande bij zich te voeren, en dan doet, dunkt ons, de ééne broeder den anderen en doen allen saam aan de kerken een werkelijken dienst, zoo ze op die contrabande met helder wit krijt een P (antheïst) of een D (oopersch) of een A (rminiaansch) of een M (odist) zetten, den man die over de grenzen gaat ter waarschuwing.

Toen dan ook enkele broeders zoo vriendelijk waren op enkele stukken bagage, in den waggon: *Encyclopaedie* gepakt, zulk een P te zetten, heeft dit den magazijnmeester geen andere aanleiding gegeven, dan om die valiezen nog eens open te doen, nog eens stuk voor stuk wat er in zat, na te zien, en na alloop de P doodleuk weer van het valies uit te vlakken, overmits hij bevond, dat de man die de P er op zette, zich omtrent den inhoud vergissende, overtollig gewaarschuwd had.

Toch bleef ook dit voor hem niet zonder leerling.

Hij zag er uit, dat hij zich meermalen niet voorzichtig, niet duidelijk genoeg had uitgedrukt, en dat liefde tot broederen die in zulke studien minder thuis zijn, hem had moeten dringen, om hier en daar zelfs elk verkeerd vermoeden af te snijden.

Zeker, er kan hier iets verkeerts, iets zondigs onder loopen.

Als de man met het stuk krijt, er de P of de D of de A of de M niet op zet ter vriendelijke waarschuwing, maar, zoodra de witte P er op staat, er een hoop andere reizigers bij roept, en hen niet veel vertoon op die P doet staren, en dan nog eens met den vinger op den man wijst, wiens dat valies is, dan zou de broederlijke liefde verzaakt zijn, overmits in aanklacht had behoeven worden ingediend bij de douanen.

Aan dit soort bedrijf willen we intusschen liefst vooralsnog niet denken.

En al had het er soms iets van, dan schrijven we dit nog meer toe, aan zekere min behoedzame manieren, die ons daarom niet verontrusten, omdat ze, zoolang *Baasins* en *Herant* op één aanbeeld slaan, steeds meer aan kracht in onze kerken zullen verliezen.

Onthouding.

XL

We komen thans tot de bestrijding van het Alcoholisme.

Hierover is dusver door ons nog niets gezegd; en snedige broeders, die vermoeden hebben, dat we verkapte leden van den Vergunningsbond waren, hebben zich hierin ten eenemale vergist.

Het is zoo, de zuiverheid der Christelijke religie is ons nog meer waard dan de bestrijding van het Alcoholisme; en zoo dikwijls er mannen opkomen, die het Alcoholisme bestrijden op een manier die de Christelijke religie in gevaar brengt, zullen we hen rusteloos en zonder aanzien des persoons weerstaan.

Althans in onze Gereformeerde kringen zal geen lofbed of Buddha of Mahomed, ten koste van de eer van den Christus, zonder ons hardnekkig protest, worden geduld.

Maar nu dit protest beslist en ernstig is ingediend, nu zullen we dan ook onzerzijds zeggen, wat krachten de Gereformeerde beginselen over het Alcoholisme gezegd moet worden.

Het Alcoholisme is de pestilentie onzer eeuw, een kwaad waarmee noch pest noch cholera ook maar van verre in vernielende kracht en werking te vergelijken is.

Het Alcoholisme gelijk het thans voortwoedt, en hand over hand toeneemt, vermoordt de volken, ontredt de nationale levenskracht, verderft eerbaarheid en goede zeden, verwoest het huiselijk geluk, breekt de manlijke veerkracht, verkruist het broodgeld, verkort den levensduur, drijft uit tot zelfmoord, en vult om strijd gevangenis en krankzinnigengesticht.

Bleef dan ook de schadelijke, doodelijke werking van dit Alcoholisme nog een halve eeuw toenemen, gelijk het deze laatste halve eeuw veld won, dan zou metterdaad de vraag rijzen, of het met Europa niet gedaan ware, en of ons werelddeel niet rijp werd voor een invasie van het gek, nog altoos nuchtere ras.

Een vraag die te meer klem, omdat het alcoholisme niet enkel in die landen voortloopt, die wijn missen, maar ook in landen als Frankrijk, waar de wijn volkdrank is, hand over hand toeneemt, en welhaast de niet wijndrinkende natien op zij streeft.

Van de massa wijn in wijndrinkende landen per jaar gebruikt, maakt men zich ten onzent nauwelijks een voorstelling.

Frankrijk gebruikte het laatste jaar waarvan de statistiek meldt, behalve cider en sterke drank, ruim 7500 miljoen liter wijn op een bevolking van nog geen 40 miljoen; te Parijs beliep het wijverbruik 426 liter per hoofd, d. i. bijna tien anker wijn per inwoner.

Nu moet dit ongelooflijk hooge cijfer in de hoofdstad natuurlijk op rekening gesteld van de vele vreemdelingen die telkens de bevolking van Parijs verhoogen; maar in streken waar dit niet het geval was, geldt het toch als regel, dat in Frankrijk door elkaar bijna 200 liter per hoofd per jaar gedronken wordt.

Een gezin bestaande uit vader, moeder en drie kinderen, komt dus te staan op bijna 1000 liter per jaar, d. i. bijna 3 flesch wijn per dag.

Voor ons nu klinkt dit eenvoudig dwaas, maar voor wie weet, dat in zulke wijndrinkende landen, zelfs de armste mensch en natuurlijk elke dienstbode en elke werkmans 's morgens en 's middags een flesch wijn bij zijn maal krijgt, zal het ten volle begrijpelijk zijn, dat man, vrouw en drie kinderen, bij elk maal minstens anderhalve liter gebruiken, en dat men zoo vanzelf tot de 1000 liter per jaar komt.

In Spanje, in Italië, in Griekenland, kortom in alle wijndrinkende landen, is dit ongeveer evenzoo.

Die volkswijn of landwijn is natuurlijk van veel minder soort dan de wijn, dien men hier gebruikt, en volgens deskundigen veel minder schadelijk dan het gebruik van bier.

Van dronkenschap uit zulk gewoon wijngebruik voortkomende, hoort men in die streken dan ook zelden, en wat de kosten aangaat zij hier slechts vermeld, dat er in Frankrijk nog voor twee jaren Algiersche wijn voor 3 fr. de hectoliter wordt te koop geboden, wat zeggen wil meer dan twee ankers of honderd flesschen voor f. 2.30; alzoovoor even twee cent per flesch; een prijs waarvoor geen bier te krijgen is.

Dit winegebruik hoort in die landen thuis. Het was er steeds en zal er zoo blijven. Maar wat nu het ontzettende is, schuilt hierin, dat zelfs in zulke landen, waar de wijnstok alles biedt wat men wenschen kan, en waar vroeger het gebruik van sterken drank zooged als onbekend was, thans allengs het gebruik van cider en van sterken drank zoo ongelooflijk toeneemt, dat het gelijk staat met menig ander land, waar geen landwijn bekend is.

Dit is het vreeslijke.

Waar het alcoholisme nog alleen uitgedrukt in koude landen zonder wijn, zoo kon men nog gelooven aan een partieel verschijnsel, aan een tijdelijke buitensporigheid.

Maar nu het alcoholisme gelijktijdig, en bijna even sterk, uitbrak ook in die landen, die van wijn verzadigd zijn, nu blijkt op onweerlegbare wijs, dat we te doen hebben met een demonisch geest, om de namen op den weg des verderfs uitrijft, met een

algemeen verschijnsel, dat bezig is, om 's menschen geestelijke bestaan te verstoren.

Dat de demonische macht, die hierin werkt, zich bedient van tusschenkomende factoren, is hierna niet ontkend.

Zal alcoholisme veld winnen, dan moet er een algemeene behoefte bestaan, om zich uit een onbehaaglijk gevoel op te heffen tot een meer behaaglijke gewaarwording.

Wie in den boezen zin van het woord drinkt, wordt geleid door de ervaring, dat hij door te drinken zich opwerkte tot een gevoel van verhoogde kracht, van meerdere onbezorgdheid, tot vrijer, gelukkiger stemming.

Iemand die zich rijk en overgelukkig gevoelt, heeft daaraan geen behoefte, en drinkt niet. Maar wie zich mat, dof, ingezonken, min aangenaam en onbehaaglijk voelt, poogt zich den drank aan dat drukkende gevoel te onttrekken.

Op die wijze ingeslopen, voeldt het drinken dan de gewaarwording, dat men, na gedronken te hebben, overmoedig wordt, baldadig, moedwillig gestemd raakt, en, bij losmaking van den zedelijken band, krijgt men dan aan dat baldadige lust.

Overspanning vindt men heerlijk, men wil overspannen zijn, en al merkt men dat elke overspanning straks door dieper inzinking gevolgd wordt, geen nood, aanstands is de drank weer gereed om het aflopende werk op te vullen.

Het is dan ook aan geen twijfel onderhevig, of de groote kracht, waardoor het alcoholisme zijn triomfen behaald heeft, ligt in het droeve feit, dat ons tegenwoordig geslacht, zoodra het volkomen nuchter is, zich niet gelukkig gevoelt, iets hols, iets mats en iets dofs in zich vindt, en daarom er naar hunkert, om aan dat pijnlijke, drukkende gevoel te ontkomen.

Men ziet dan ook voor oogen, hoe het alcoholisme niet is kunnen binnensluipen in kringen, waarin geluk heerschte en een gevoel van tevredenheid en rustige blijdschap aller deel was.

De uithuizigheid en het bezoek van drinkhuizen heeft het kwaad wel verergerd maar niet veroorzaakt.

Veeleer is die uithuizigheid een gevolg en uitvloeisel van het zich thuis niet meer voldaan en niet meer gelukkig gevoelen.

Wie het bij zijn gezin niet vinden kan, zoekt het bij de vrienden in het café.

En als ge 's avonds de straten langs wandelt, en al die massa menschen in herberg of bierhuis saam ziet zitten, allen halfinnegappend en gekachender, moet ge niet denken dat dit een schare gelukkige menschen is.

Integendeel, het zijn innerlijk verarmde menschen, die schier alles missen wat hun een gezonden levensprikkel kon geven, en die daarom een valschen levensprikkel zoeken in het glas.

Onder hun lachend gesnap vreet de kanter der verveling al dieper in hun hart.

Hoofdschuldige aan de oorzaken van het alcoholisme is daarom die booze geest, die aan ons volk in zijn breede ruggen en standen het alst gevoel van behaaglijkheid in eigen gezin en eigen levenskring ontrooid heeft.

Alleen de besliste dronkaard drinkt om te drinken; maar verzeeg de grootste massa, die aan het alcoholisme voer geeft, grijpt het aan als hulpmiddel om den levenston, die zoo bitterlijk zinkt, te verhoogen.

Het zoeken van de dingen die boven zijn, het nagaan van wat lieflijk is en wel luidt, hield op te bekoren, nu zoekt men de dingen die op aarde zijn, en voorts wat zich lieflijk voordoet en schoon klukt, en zinkt zoo uit het geestelijke in het zinlijke bestaan neder, waardoor vanzelf de sterke drank het aangewezen middel wordt, om den tragen polsslag van het bloed van Go en minder weer tot 80 en meer slagen op te jagen.

De wijn werkt niet snel genoeg. Alleen het sterke alcoholistische vocht bezit de tooverkracht om in een spanne tijds den verdoolde naar zijn denkbeeldigen hemel op te heffen.

Het drinken is bewijs van innerlijke hollheid en ellende.

Uit Benthelm.

In de *Grensode*, een te Benthelm verschijnend weekblad, worden eenige beschouwingen over de *wedergeboorte* in verband met de *kerk* ten beste gegeven, die de moeite loopen er althans iets van te zeggen.

Het slot er van luidt:

Daarom entweder — oder, of, het is de wil van God, dat geen onwedergeborene leden der gemeente mogen zijn; en dan hebben de baptisten gelijk, en is de kinderdoop een volstrekt onmogelijkheid; of, het is de wil van God, dat ook onwedergeborenen wel leden mogen zijn; en dan wordt de gemeente tevens een heiligschik, door welke arbeid God zijne genade wil mededeelen. Tusschen deze beide standpunten is geen derde mogelijk, en alles wat men er tusschen verzonnen heeft, houdt geen stand. Wij eindigen met den wensch, dat men dit moge inzien, en tot het gezonde bijbelsche standpunt moge terugkeren, waarop alle genoemde ongerijmdheden vaneens verdwijnen, tot de erkenning, namelijk, dat de zichtbare gemeente een heiligschik is, die de wedergeboorte niet tot voorwaarde van het lidmaatschap, maar tot doel van haren arbeid stelt.

Voor deze rondborstige verklaring zijn we dankbaar.

Hier wordt toch erkend, dat men van tweeën één moet doen, of ook bij het Sacrament van den Doop den band met het innerlijk leven handhaven, of wel de kerk beschouwen als een instituut waardoor de wedergeboorte tot stand komt.

Nu mag men den schrijver niet verdenken, dat hij aan het slot van zijn stuk het woord »wedergeboorte» in een anderen zin opvatte dan in zijn stuk zelf. Hij bedoelt dan ook hier niet de *zoortzinnige* wedergeboorte in de heiligmaking, maar de *eerste*

daad van het uitbrengen des nieuwen levens.

En hiervan zegt hij dan dat ze niet onmiddellijk, maar middellijk door de kerk gaat.

Dit nu is geheel het standpunt der *Vermitelings-theologen*.

Ovenigens leest de geachte schrijver zijn Formulier van den Kinderdoop geheel anders dan wij. Hij leest: dat ze *gedoopt moeten worden om lidmaten der uitwendige kerk te worden*. In ons exemplaar staat, dat ze, *als zijnde lidmaten van Christus gemeente*, moeten gedoopt worden, omdat ze *in Christus geheiligd zijn*, en te beschouwen zijn als *erfgenamen van God en van Christus*.

Ja, om er nog dit bij te voegen, heel de grondbeschouwing over de Sacramenten gelijk onze vaders die tegenover de Roomsche en Luthersche kerk vasthielden, wordt door de *Grensode* eenvoudig op zij gezet.

Die grondbeschouwing is, dat Christus zijn Sacramenten alleen voor zijn geloovigen heeft ingesteld, en dat ze dienen om het geloof te sterken.

De *Grensode* daarentegen vertelt, dat het Sacrament des Doops strekt om iemand met de uitwendige kerk te verbinden, door welke uitwendige kerk hij dan tot het geloof moet worden opgeleid.

Natuurlijk dat de schrijver, op zulk een standpunt staande, hetgeen wij uit de Schriften en onze Belijdenis aan het licht brachten, *ongrijpand* noemt.

Dat moet het ook voor hem zijn; ja zelfs blijven, tot hem de schellen van de oogen vallen.

Maar ons is het een oorzaak van dank aan den schrijver, dat hij nu eens gansch onomwonden en oprecht uitsprak, wat eigenlijk het standpunt is, waarop zulke tegenstanders zich plaatsen.

Henry's Bijbelverklaring.

Nu we niet durven hopen, dat de vernieuwde uitgave van Henry en Stackhouse door zal gaan, en we wel moeten vreezen, dat deze onderneming te hoog gemikt was, is er wel aanleiding voor onze theologen om te letten op de aanbidding van de boekhandelaar Kok te Kampen, die HENRY'S Bijbelverklaring in het Engelsch voor f. 24 te koop biedt.

Het werk bestaat uit zes royale octavo deelen, 400, 500, 500, 500, 500, 500 bladzijden groot, is keurig gedrukt, en in stevig linnen gebonden.

Natuurlijk moet men, om het te kunnen gebruiken, Engelsch kunnen lezen. Maar dit Engelsch is niet moeilijk, en went spoedig.

En al geeft dit nu niet alles wat het groote werk geeft, het kost dan ook betrekkelijk zeer weinig, en heeft het voordeel, dat het zeer beknopt te zijn, en niet naar allerlei schrijvers te verwijzen, handiger is voor het gebruik.

Als doorlopenden commentaar durven we deze uitgave dan ook met vertrouwen aanbevelen.

Wie dit werk doorlopend gebruikt, zal er voor de prediking merkelijke winste uit putten.

Toch blijven we de hoop koesteren, dat het mettertijd tot een nieuwe uitgave van Calvinistische zijde van een uitlegging, die op de hoogte van onzen tijd is, komen zal.

Herhaaldelijk is zulk een onderneming reeds ter sprake gekomen, en de mogelijkheid, dat het er toe komt, is o. i. volstrekt niet afgesneeden.

Hoe heerlijk zou het zijn, indien veel broederen van veel twistgeschrijf aflieten, en onzen God tot verheerlijking van zijn Naam en onze kerken tot stichting, hun kracht voor zulk een arbeid saamvoegden.

Voor Kootwicks Scholen.

Ingekommen bij Ds. HOUTZAGERS: Door de dames H. te Ede, van M. te P. f. 1.50; van Me. A. M. N. te Dopsburg, voor Kootwijk f. 2.50; van den heer W. Sieders te Vlaardingen, voor Kootwijk van N. N. te D. f. 1.10; en van N. N. te U. f. 0.50.

Uit de Pers.

In een diepzinnige, schoone lezing heeft Ds. Feringa voor het *valische* beeld van Simson, dat in scholen en catechisatie nu zoo vaak verwoord wordt, het *ware*, het *Schriftuurlijk* beeld weer